

Élet és Evangélium

HÓDÍTÁS ÉS AJÁNDÉK

Mesék és mítoszok sora dokumentálja azt az ősi, gyanakvó sejtést, hogy az emberi vágyak egymást és önmagukat cáfolják, és már csak ezért is ki-elégíthetetlenek. A három kívánságról szóló példázatokat továbbfejlesztve el lehet képzelni, hogy valamely földöntúli hatalmasság szerződést ajánl: minden valóra válik, amit csak akarsz, de olyan áron, hogy aztán nem is történik veled semmi más, csak amit magad kívánsz magadnak. Sétára indulsz, aggódva kémleled az eget: eső fenyeget. Esernyőt kívánnál éppen, amikor eszedbe jut: sokkal egyszerűbb, ha azt kívánod, ne essék. Első pillanatban kapva kapnánk egy ilyen lehetőségen. Ha jobban meg-gondoljuk, be kell látnunk, hogy ez az alku a pokolba vezet. Az erdő, amelyben csak az általunk előre programra tűzött vadak, tisztások, források és út-vesztők fogadnak, nem erdő többé; a vándor előbb-utóbb hanyatt vágja magát benne: jöjjön akármir, de végre történ-jék valami más is, mint amit én akarok.

Szó se róla: örülünk mi annak, ha egy-egy óhajításunk teljesül. Igazi nagy örömet azonban többnyire olyankor ér-zünk, ha valami olyasmi történt ve-lünk, „amire gondolni sem mertünk volna”, ami legmerészebb álmaink ha-tárán is túl esik. Méretei miatt? Talán egyszerűen csak azért, mert kiemel min-ket önmagunkból, saját program-kitűző tudatunk, várakozásaink, törekvéseink erőteréből.

Mondják, hogy az úrhajósok némi gya-korlás, ismerkedés után egészen jól ér-zik magukat a súlytalanság állapotában. Szellemi-személyes értelemben emberte-len a súlytalanságnak ez a helyzete. „Már mindent merek — jajdul föl Jó-zsef Attila —, de nincs értelme semmi-nek sem.” Meglepetésekre van szüksé-günk, a véletlen ajándékaira, kellemet-lenre is inkább, mint semmilyenre. Erő-teret, adottságokat, ellenállást igénylünk, amely olykor nyomaszt, börtönként vesz

körül, de amikor legjobban ránkneheze-dik, akkor provokál a legnagyobb bra-vúrra: önmagunk meghaladására. A köl-tő Zrínyi szava: „Provocáлом a fátu-mot”, fordítva is igaz: mi lenne belő-lünk a fátum provokációi nélkül?

Van-e egyáltalán értelme annak, hogy egyfelől véletlen ajándékokról, másfe-lől csapásokról beszéljünk? Inkább egye-nest Szent Pál mondataihoz vezet a gondolatmenetünk, amelyekben azt álla-pítja meg, hogy „az Istent szeretőknek minden javukra válik”. Claudel a hi-vatásról írta, hogy az „félíg ajándék, fé-líg hódítás”. Nem érvényes-e ez a tétel, mindenre, ami csak igazán fontos és értékes az életünkben? S az ajándék meg a hódítás nem kapcsolódik-e egy-máshoz sokkal szorosabban, mint általá-ban gondolni szoktuk?

Jézus arra tanított, hogy tegezzük, hogy Atyánknak szólítsuk Istent, s hogy azt kérjük tőle naponta: „Legyen meg a Te akaratom”. Ő a garanciánk arra, hogy azok a tények, amelyek körül-fognak minket, nem valami személyte-len rácsszerkezet elemei, hanem egy szerető, személyhez hajló Gondviselés ajándékai. Ennek a belátása néha köny-nyűnek látszik, túlságosan, már-már gya-núsan könnyűnek; máskor viszont krimi-nálisan nehéz. Igazában itt, a földön, tapasztalati tények alapján nincs mód ennek az alapvető jézusi állításnak sem teljes értékű bizonyítására, sem egyér-telmű megcáfolására. Maga Jézus, ha magyarázatot és bizonyítékot követelünk tőle, egyszerűen a keresztre és a hűsvé-ti eseményekre mutat.

Félíg ajándék, félíg hódítás tehát az emberi lét. Embernek lenni annyi, mint késznek lenni a hódításra, de ugyanak-kor késznek lenni az ajándék elfogadá-sára — s a hódításra is. Mi Jézustól akarjuk a tett és az elfogadás egyensú-lyának titkát megtanulni. Hogy a Gond-viselésben és a kegyelemben való biza-kodásunk ne sekélyesedjék fatalizmussá. S hogy a tetteket termő törekvés ki ne oltsa bennünk a gyermeki lelket, amely ámulni és elfogadni tud.

TÓTFALUSY ISTVÁN

Mindig az az erősebb, aki össze tudja kulcsolni kezeit.

Kierkegaard

Az igaz ember az, akinek cselekedete a közjóra irányul.

Helvétius